

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Astronomica - Cod. Ettenheim-Münster 165

Moingenat, Johannes

[S.l.], 1623-1624

Articvlus I.

[urn:nbn:de:bsz:31-114277](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-114277)

rem et procererent, tandem ubi oia calculo ita e
 in fortentia uiri cuiusdam praestantis Aloisij lili,
 post cuius obitum tabula epactarum, quae uocant
 epactae inuenta est, et a Claudio emendata, et stu
 cidata, Cyclusq; epactarum 30 ad perpetuum (a
 leuarii emendatus feliciter, taleq; effectus e, quale
 id habemus, approbante id summo Pontifice, per
 bulla p'fixa, consentientibus Imperator, Regibus, et
 Principibus Christianis, obsequiis licet requir
 quod licet haereticis et quibusdam Mathematicis, qui ut
 simi quidam, calendarium emendandum ob obros
 fuisse fatentur, neq; hoc quod id inuenta e im
 probare, iure pnt quod ipse Calixtus fatetur,
 ga. tñ a summo Pont. id profectus est et n' ab Im
 peratore uel ab aliquo senescione. Prædicante
 contemelis plurimib; lacerare, n' cessat, suaq;
 propria orbi Christiano, quod Scaliger, Calai
 sius, aliq; faciunt obtundere nullo uolunt.
 Deniq; ut Agnostia sua sedi 21 nimirum die
 Martij a quot multo digressus e restitueretur.
 exempti sunt 10 dies ex anno p' mandatu summi
 Pont. Gregor. XIII, ij in uicinis quide Roma pro
 uincijs a 1° Octobris inclusiue ita ut loco
 quib; numeraretur decimus quintus, in region
 bus a. remotioribus, ad quas mandatu tardius
 pueniat a 19 Februarij inclusiue abpaue
 fatom festoru in illos dies incidentiis

A R T I C U L U S I^{us}

De Tempore Astrono
mico.

Ex modo dictis satis constat quid sit Computus
 Ecclesiasticus descriptio nimirum et ordina-
 tio temporis ad Ecclesiam Catholicam et totius
 Reip. Christianae vni accommodata, per quae festa
 mobilia praesertim vero SS. Paschae festum, a quo
 solo cetera dependent in Concilio Nic. decreta
 facile inquiruntur et supputantur. Calendarium
 u. est ipsa metus ordinatio anni Politici praesertim
 Ecclesiastici, quae quidem in hoc consistit ut quoniam
 Politicus a mensis a Vernali deficit uno die ad illud
 reducat, quod unius diei adiectione, quoniam u. spee-
 dit ad illud reducat, quod unius epocymptum
 id est in lunari, quod solari anno, quod epocym-
 ptus declarabitur, ubi prius de Tempore et
 anno dictum fuerit. Tempus igitur a designacione et
 numeracione humana dependens generali diuisione
 diuiditur in Astronomicam, seu Caelestem et Civilem.
 Astronomicam dicitur tempus desinitur initium
 suum, vel a meridiano, vel ab Horizonte sphaerae
 caelestis, annuum vero officij puritatis agnoscitibus
 vel solstitialibus. Civile uero epocymptum habet
 ab illustribus quibusdam factis, ut re aliqua
 memorabili, ueluti ab urbe et orbe conditis
 a. siluio, ab Imperatoribus, Regibus, Olympi-
 dibus, morte Alexandri magni, a Christo Nato-
 talia initia temporis uocantur Epocae, Era,
 Radices temporis, anni nimirum eiusdem sui, uel
 numerandi principia certa, unde facta futura quae
 praesentia tempora numerantur. Porro caelestem

Tempus seu astronomicum definitur Numerus motus
 caelestis, qui motus, zplex est, motus, ut q. i. motus
 ab ortu in occasum consistit, motus, qui in orio
 ribus caelis Stellarum fixarum et errantium siderum seu
 planetarum tribuitur ab occasu in ortum, z^{us} siue
 mixtus est compositus ex utroq; tempus quod ad
 1um solus motus describitur in aliud locum differt,
 ad 2um vero motus tempora descripta sunt,
 anni mensurae periodicae; ad tertium vero dies, ho-
 raes, mensurae, annorum, synodici ac principio quidem
 anni partim astronomici, et caelestis, partim
 politici et civili. Astronomicus rursus zplex
 periodicus, qui vel aequinoctialis, vel Tropicus,
 et synodicus, seu sideratus uterq; octuplex, sola-
 ris, lunaris, saturnialis, jovialis, Martialis,
 Veneris, Mercurialis, et Platonius, q. e. Stella-
 rum fixarum 49000 mille annis definitur; Annus
 periodicus est temporis spatium, quo sidus aliquod
 & proprium suum motum totum Zodiaci ambitum
 ambitum ad idem quo egressus est revolvitur
 punctum fixum a quo Astronomi initium anni
 sui faciunt, unde annus solaris quo sol ab aequi-
 noctio verno digrediendo singulis diebus sin-
 gulos fere gradus Zodiaci videlicet 59 minuta
 sua promotione peragrans ad idem aequinoctium
 punctum redit. Ab aequinoctiali Tropicus u. n. u.
 cupatur si q. n. a tropico aliter si aliud de nume-
 rando initium capiatur; huius anni magnitudo
 ad quod calendarium adaptatur diversis tempo-
 ribus diversa est repta, in maiori ad minori, ita

ut Copernicus consentiens fore cu[m] Ptolomaeo singula
 in sua solertia definierit et inuenit in p[er]am
 anni quantitate dieru[m] 365, horaru[m] 5, minutaru[m]
 55 cuius amepis secundis et tertijs cuius anno ad septa[m]
 hora[m] comple[re]da[m] desunt minuta, t[er]m[in]i q[ui] cu[m] aliquot
 secundis: minima vero anni quatuor 365 dieru[m]
 horaru[m] 5 minutaru[m] 42. cuius ad septa[m] hora[m]
 desunt minuta ut media inter in p[er]am et minima
 inuenta ab Alphonso Rege. aptissima uisa pro
 correptione. Calendarij, continetq[ue] p[ro]ter dies 365
 et horas 5 minuta 49, 16 secunda, 23 tertia
 cuius anno Alphonsi no ad septa[m] hora[m] comple[re]da[m]
 desunt 10 t[er]m[in]i minuta, 44 secunda. Nota du[m]
 t[er]m[in]i est, effi lana citius qua[m] uno mense diebus t[er]m[in]i
 uidelicet 27 horis foret, & a cali fijo puncto,
 uel certo Zodiaci gradu exiens ad eundem pa[re]m
 quato toto Zodiaco prop[er]ia nota redeat, huius
 t[er]m[in]i circuitu[m] plerumq[ue] n[on] annu[m] sed mense die peris
 dieu[m] lunarem, solaris mensis, periodicus e[st] spatium
 illud temporis quo sol unu[m] signu[m] seu duodecima[m]
 Zodiaci partem p[er]currit, dit[er] astronomicus natu[ra]
 talis e[st] integra reuolutio circuli aequinoctialis
 circa terram semel ab ortu in occasu[m] facta cu[m]
 tanta Zodiaci particula, qua[m] sol contrario et
 proprio suo motu conficit, hora est 29 pars diei
 et subdividitur in 60 minuta prima, unum
 minutu[m] in 60 secunda, unu[m] 2^m in 60 tertia
 amens eius mensis si nodicus est spatium tempo[ra]
 ris quod interea elabitur du[m] duo astru[m] conian
 tur, alteru[m] ab altero digrediens rursus conian
 guntur, talis annus e[st] sideris, q[ui] sol ab aliqua

fixa. Stella prima videlicet Arietis digrediens ad
 eandem suo motu revertitur constat annus si-
 dereus, seu synodicus diebus 365 horis 6. et 20"
 fore minutis, anno periodico 20 fore minutis
 maior pp motu fixarum Stellarum, q̄ quot annis
 ad ortu progreditur, spatio 20 secundorum, Men-
 sis lunaris synodicus seu lunatio una. e tempus
 illud, quo luna post se relinquens solis motu ve-
 lociori praevenit et qm̄ totum Zodiacum peragra-
 nit fugiendum solis circuitu suo denuo assequitur
 quod fit spatio dierum 29 horarum 12 minutorum
 44 @ annus lunaris duplex s̄ s̄ et Emblematicus
 cois constat duodecim lunationibus seu diebus 354
 horis 8, 48 minutis, Emblematicus vero constat
 lunationibus 13, seu diebus 383 horis 21 minu-
 tis 32.

ARTICULVS 55us

DE TEMPORE CIVILI.

Cū quare correctores Calendarij neglecto
 anno Astronomico civili potius fuerint
 usi reuerentia multa, quarum potest ut dies
 aequinoctij et luna q̄ Paschalis p̄ regula
 populari p̄cepta faciles s̄ huc usq̄ in Italia
 usitatas ingrattas et supputatas, unde Gvidus
 Pbaldis suo tempore sentia rogatus duo dicebat
 esse vicia alteru ut qua olim de Paschate des-
 terminata essent ite seruari, alteru vero
 ut quavis Calendarij reitutio astronomia peri-
 tiam postulet, ita tñ restitueretur in integru
 ut postmodu et astronomia ignavis pateret neq̄
 plebs, qua aretur legibus Astronomicis. Alto id.